85 години

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Том I

85 години

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

8-9 ноември 2021 г.

Том I

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Свищов, 8-9 ноември 2021 г.

Посветена на 85 години от създаването
на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ I

Международната научно-практическа конференция е организирана в изпълнение проект НФ-2-2021 „Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век – тенденции и предизвикателства“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2021

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Проф. д-р Марияна Божинова
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - председател
Проф. д. н. Борислав Борисов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Катя Личева
Доц. д-р Людмил Несторов
Доц. д-р Марина Николова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Силвия Костова
Доц. д-р Христо Сирашки

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Румен Ерусалимов - *председател*
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Любчо Варамезов - *председател*
Проф. д-р Анета Денева
Проф. д-р Атанас Атанасов
Проф. д-р Йордан Василев
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д-р Маргарита Богданова
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Александър Ганчев
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2067-8 (print)
ISBN 978-954-23-2068-5 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIO-ECONOMIC COHESION IN THE 21ST CENTURY: TRENDS AND CHALLENGES

Svishtov, 8th - 9th November 2021

Dedicated to the 85th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME I

The international scientific and practical conference has been organized as implementation of project SF-2-2021 "Sustainable Development and Socio-Economic Cohesion in the 21st Century: Trends and Challenges", financed with funds by Ordinance of the Ministry of Education and Science for encouraging scientific research

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2021

PROGRAM COMMITTEE
Prof. Mariyana Bozhinova, Ph.D.
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Borislav Borissov, D.Sc.
Prof. Bozhidar Bozhinov, D.Sc.
Prof. Stoyan Prodanov, Ph.D.
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, Ph.D.
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, Ph.D.
Assoc. Prof. Irena Emilova, Ph.D.
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, Ph.D.
Assoc. Prof. Katya Licheva, Ph.D.
Assoc. Prof. Lyudmil Nestorov, Ph.D.
Assoc. Prof. Marina Nikolova, Ph.D.
Assoc. Prof. Plamen Petkov, Ph.D.
Assoc. Prof Silviya Kostova, Ph.D.
Assoc. Prof Hristo Sirashki, Ph.D.

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D., Chairman
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovksi, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.
Head Asst. Asen Bozhikov, Ph.D.

EDITORIAL COMMITTEE
Prof. Lyubcho Varamezov, Ph.D., Chairman
Prof. Aneta Deneva, Ph.D.
Prof. Atanas Atanasov, Ph.D.
Prof. Yordan Vasilev, Ph.D.
Prof. Krasimir Shishmanov, Ph.D.
Prof. Margarita Bogdanova, Ph.D.
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Aleksandar Ganchev, Ph.D.
Assoc. Prof. Ventsislav Vassilev, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovski, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.

The published materials have been reviewed. The authors are responsible for the content and layout of their papers, the opinions expressed, the data used and the sources cited.

ISBN 978-954-23-2067-8 (print)
ISBN 978-954-23-2068-5 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ I

ПЛЕНАРНИ ДОКЛАДИ

ПЪТЯТ КЪМ УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНА КОХЕЗИЯ –
МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ РИСКОВЕ И БАРИЕРИ
Проф. д.ик.н. Димитър М. Иванов …… 7

ПРОБЛЕМАТИЧНОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Проф. д-р Митко Димитров …… 31

ФИНАНСИ, ИКОНОМИКС, ЗАСТРАХОВАНЕ И ОСИГУРЯВАНЕ

ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО
НА ПУБЛИЧНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ И ИМОТИТЕ –
ДЪРЖАВНАТА И ОБЩИНСКА СОБСТВЕНОСТ
Проф. д.н. Борислав Борисов …….. 51

СИСТЕМНО-СТРУКТУРНЫЙ КРИЗИС И ЕГО ПРОЯВЛЕНИЕ
В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19
д.э.н., профессор, Зверяков Михаил Иванович …… 59

ИЗМЕРВАНЕ ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ПАНДЕМИЯТА
ОТ COVID-19 ВЪРХУ КОРПОРАТИВНИТЕ ПОЛИТИКИ
ЗА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В БЪЛГАРИЯ
Проф. д-р Андрей Захариев …… 67

ОБЛАГОРОДЯВАНЕ НА ПЛОСКИЯ ДАНЪК В БЪЛГАРИЯ
Проф. д-р Румен Брусарски …… 75

ДВИЖЕЩИ СИЛИ НА ИНТЕГРАЦИЯ В ГЛОБАЛНИТЕ ЦИФРОВИ ВЕРИГИ
ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ
Проф. д-р Сава Димов …… 83

ЕФЕКТИ ОТ ПРОГРАМАТА НА ЕЦБ ЗА ЗАКУПУВАНЕ НА АКТИВИ
В УСЛОВИЯТА НА ИЗВЪНРЕДНА СИТУАЦИЯ, ПРИЧИНЕНА ОТ ПАНДЕМИЯ
Проф. д-р Силвия Трифонова …… 95

ТЕСТВАНЕ НА КОРЕКТИВНИ ВЕРОЯТНОСТНИ МОДЕЛИ
ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИ ОПЦИИ ВЪРХУ АКЦИИ
Проф. д-р Стефан Симеонов, Д-р Теодор Тодоров …… 108

КОНКУРЕНЦИЯ И КОНЦЕНТРАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИЯ
ОБЩОЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ПАЗАР (2011-2020 г.). СТРУКТУРЕН АНАЛИЗ
И ЕМПИРИЧНИ НАБЛЮДЕНИЯ
Проф. д-р Стоян Проданов …… 116

THE IMPLEMENTATION OF GOALS OF BALANCED DEVELOPMENT
OF POLAND AGAINST THE CHALLENGES AND DANGERS
OF WASTE MANAGEMENT
Assoc. Prof. Ireneusz T. Dziubek, Dr Tatiana Manasterska 126

MODERN FEATURES OF TRUST ASSET MANAGEMENT
Postgraduate student Stanislav Perminov, Assoc. Prof. Deniss Djakons, PhD 136

ИНДУСТРИЯТА НА ХЕДЖ ФОНДОВЕТЕ В ЕРАТА
НА РАЗХЛАБЕНИТЕ ПАРИЧНИ ПОЛИТИКИ И COVID-19
Доц. д-р Александър Ганчев 142

РАЗНОСКИТЕ КАТО НЕДЕЛИМА ЧАСТ ОТ АНАЛИЗА
НА РЕЗУЛТАТИТЕ ПО ИМУЩЕСТВЕНО ЗАСТРАХОВАНЕ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Венцислав Василев 150

ВЛИЯНИЕ СТРУКТУРЫ ЭКОНОМИКИ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ
УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА И РАЗВИТИЯ
Кандидат экономических наук, доцент Шараг Елена Сергеевна 159

СТРАТЕГИЧЕСКИ ДЕЙСТВИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ СТОПАНСКИ
ОРГАНИЗАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ПАНДЕМИЯ ОТ COVID-19
Доц. д-р Илиан Минков 166

ИНСТИТУЦИИ И НЕРАВЕНСТВО
Доц. д-р Калин Господинов 174

ПОВЕДЕНЧЕСКИ ПОДХОД КЪМ ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ -
ВЪЗМОЖНОСТИ И ОГРАНИЧЕНИЯ
Доц. д-р Калоян Колев 181

ПРОБЛЕМИ НА ЛОЯЛНОСТТА В БАНКОВИТЕ ИНСТИТУЦИИ
ПРИ СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Катя Личева 190

ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТ И ЕФЕКТИ
НА МЕЖДУРЕГИОНАЛНАТА ДАНЪЧНА КОНКУРЕНЦИЯ
Доц. д-р Людмил Найденов 196

ВЪЗМОЖНИ ГРЕШКИ ПРИ ВЪЗЛАГАНЕТО
НА ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ В БЪЛГАРСКАТА ПРАКТИКА
Доц. д-р Марин Маринов, Красимир Парашкевов 204

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ГРИЖИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Николай Нинов 210

ЕФЕКТИ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID ВЪРХУ ЗДРАВНИТЕ РАЗХОДИ
Доц. д-р Николай Атанасов 219

ПОДХОДИ И ПРАКТИКА НА ДЪРЖАВНОТО ФИНАНСИРАНЕ
НА ПУБЛИЧНОТО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ
Доц. д-р Пламен Йорданов, **Гл. ас. д-р Маргарита Николова** 230

ФИСКАЛНИТЕ ОБЛЕКЧЕНИЯ ЗА ЛИЦА С УВРЕЖДАНИЯ КАТО ПРИКРИТИ
СОЦИАЛНИ ПЛАЩАНИЯ ПРИ ИНВАЛИДНОСТ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Пламен Йорданов, Ас. д-р Йордан Йорданов,
Докторант Жанета Ангелова 238

ОТРАЖЕНИЕ НА КОВИД-19 ВЪРХУ ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ПЛАЩАНИЯ
ПО ЗАСТРАХОВКА „КАСКО“ НА МПС В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Румен Ерусалимов 246

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА СПРАВЕДЛИВОСТ –
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ
Доц. д-р Силвия Топлева 251

ДЪЛГОСРОЧНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ЕФЕКТИ
НА ПАНДЕМИИТЕ – УРОЦИ ОТ НЯКОИ ПРЕДХОДНИ КРИЗИ
Гл. ас. д-р Александър Б. Тодоров 258

ЕВРОФИНАНСИРАНЕТО КАТО СРЕДСТВО ЗА ПОВИШАВАНЕ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ СЕКТОР
„ПРОИЗВОДСТВО НА ОБЛЕКЛО ОТ ТЕКСТИЛ“
Гл. ас. д-р Ангелина Терзиева 266

НЯКОИ АСПЕКТИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА COVID-19
ВЪРХУ БЪЛГАРСКИЯ ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ПАЗАР
Гл. ас. д-р Анелия Панева 274

ПАЗАРЪТ НА ЗДРАВНО ЗАСТРАХОВАНЕ В БЪЛГАРИЯ –
СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ТЕНДЕНЦИИ
Гл. ас. д-р Валентина Нинова 281

ФИСКАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ –
НЕОБХОДИМОСТ, УСЛОВИЯ И ЕФЕКТИ
Гл. ас. д-р Димитър Костов 289

БЪЛГАРИЯ ПО ПЪТЯ КЪМ ЕВРОЗОНАТА
Гл. ас. д-р Петя Василева 297

ДИНАМИКА НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ НА БЪЛГАРИЯ
СЪС СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОСЪЮЗА
Гл. ас. д-р Сергей Радуканов 304

ПРОМЕНЯЩИТЕ СЕ РОЛИ НА ФИСКАЛНАТА И ПАРИЧНАТА ПОЛИТИКА
В СВЕТЛИНАТА НА COVID-19 В СТРАНИ С РАЗЛИЧЕН ПАРИЧЕН РЕЖИМ
Гл. ас. д-р Соня Георгиева 310

АСПЕКТИ НА НАЦИОНАЛНАТА ПОЛИТИКАТА
ПО ЗАЕТОСТТА И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД НЕЯ
Гл. ас. д-р Таня Илиева ……..……..……..……..… 320

ПОВЕДЕНЧЕСКИ ИНВЕСТИЦИОННИ СТРАТЕГИИ –
ВЪЗМОЖНОСТ ЗА УСТОЙЧИВИ РЕЗУЛТАТИ
ОТ АКТИВНО ИНВЕСТИРАНЕ
Гл. ас. д-р Цветан Павлов ……...……. 325

ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ПРЕД БЪДЕЩИТЕ ПЕНСИОНЕРИ
В КОНТЕКСТА НА НОРМАТИВНИТЕ ПРОМЕНИ ВЪВ ВТОРИ СТЪЛБ
НА ПЕНСИОННИЯ МОДЕЛ В БЪЛГАРИЯ
Ас. д-р Йордан Йорданов ……...……. 334

ПАЗАРЪТ НА БАНКОВИ ДЕПОЗИТИ В БЪЛГАРИЯ:
ДИНАМИКА И СТРУКТУРНИ ИЗМЕНЕНИЯ
Ас. д-р Радослав Къновски …….....……. 340

ОЦЕНКА НА УСТОЙЧИВОСТТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР
В БЪЛГАРИЯ
Д-р Антон Сотиров, **Д-р Никола Пищалов** …….....……. 347

НАДНОРМЕНОТО ТЕГЛО И ЗАТЛЪСТЯВАНЕТО
КАТО РИСКОВ ФАКТОР ЗА ЗДРАВЕТО
Д-р Орлин Цветков …….....…….……. 354

МЕРКИ НА ФЕДЕРАЛНИЯ РЕЗЕРВ НА САЩ
ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА COVID-19
Д-р Свилен Колев .....…….……. 359

STATE AID ENFORCEMENT LAW IN THE ENERGY SECTOR
IN ALBANIA
Lecturer of Law, **Dr. Anduena Gjevori** ……..…….……. 366

БАНКОВАТА ТАЙНА КАТО КОМПОНЕНТА НА БАНКОВАТА
СИГУРНОСТ – ФИНАНСОВО-ПРАВНИ АСПЕКТИ
Преп. Игнат Папазов ……..…….……. 374

THE HISTORICAL EVOLUTION OF THE GOVERNMENT
SECURITIES MARKET IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA
Olesea Speian, PhD Student ……..……...…….……. 378

ПРОМЕНИ В ЕВРОПЕЙСКИТЕ РЕГУЛАТОРНИ КАПИТАЛОВИ
ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПОКРИТИ ОБЛИГАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА КРИЗА
Докторант Борислав Киров ..……...……..……. 386

АВТОМОБИЛНИЯТ ПАЗАР В БЪЛГАРИЯ И МЯСТОТО
НА ТЪРГОВСКИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛСТВА НА НЕГО
Докторант Ваня Галчева ……...……. 393

ЕФЕКТИ ВЪРХУ ПАРИЧНАТА ПОЛИТИКА В РЕЗУЛТАТ
ОТ НАМАЛЯВАНЕТО НА НАЛИЧНИТЕ ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ
Докторант Владимир Сиркаров ……..……. 398

ВЛИЯНИЕ НА КОЕФИЦИЕНТА P/E И ДИВИДЕНТНАТА
ДОХОДНОСТ ВЪРХУ ЦЕНИТЕ НА АКЦИИТЕ
НА БЪЛГАРСКИЯ КАПИТАЛОВ ПАЗАР
Докторант Владислав Любенов …….....…… 405

ВЪЗМОЖНОСТ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА МСП
В УСЛОВИЯТА НА ПАНДЕМИЯ
Докторант Даниел Данчев …….....…… 413

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ
ЧРЕЗ ГРАНИЦИТЕ НА ОСИГУРИТЕЛНИЯ ДОХОД
Докторант Жанета Ангелова .....…… 421

ЦИФРОВАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО – СРЕДСТВО
ЗА ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ И РАДИКАЛНА
ПРОМЯНА НА НАЧИНА НА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА МЕДИЦИНСКИ
И ЗДРАВНИ ГРИЖИ
Докторант Живка Петрова .....…… 429

ДЕБАТЪТ МЕЖДУ БАНКОВАТА И ВАЛУТНАТА ШКОЛА ОТ 19-И ВЕК –
ХАРАКТЕРИСТИКИ И ПАРАЛЕЛИ СЪС СЪВРЕМЕННИТЕ
МОНЕТАРНИ РЕАЛНОСТИ
Докторант Кузман Илиев .....…… 438

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД МЕНИДЖМЪНТА НА ЛЕЧЕБНИТЕ
ЗАВЕДЕНИЯ В УСЛОВИЯ НА ПАНДЕМИЯ ОТ COVID-19
(ПО ПРИМЕРА НА УНИВЕРСИТЕТСКА МНОГОПРОФИЛНА БОЛНИЦА
ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ „СЪРЦЕ И МОЗЪК“ – ПЛЕВЕН)
Докторант Люба Митева .....…… 446

БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГИИТЕ – ГОЛЕМИТЕ ПОЛЗИ
ЗА МАЛКИТЕ БАНКИ
Докторант Марина Милинова .....…… 453

ОТРИЦАТЕЛНИ ЛИХВЕНИ НИВА – ЕМПИРИЧЕН ОПИТ
Докторант Милена Пешева .....…… 460

ФИНАНСОВИЯТ ФЕЪРПЛЕЙ В ЖЕНСКИЯ ФУТБОЛ –
НЕОБХОДИМОСТ ИЛИ ВЪЗМОЖНОСТ
Докторант Нено Ненов ……..…… 468

ОТРАЖЕНИЕ НА КОВИД-19 ВЪРХУ ПРЕМИЙНИЯ ПРИХОД
ПО ЗАСТРАХОВКА „КАСКО“ НА МПС В БЪЛГАРИЯ
Докторант Николай Илиев ….…… 474

РАЗВИТИЕ НА ИМУЩЕСТВЕНОТО ЗАСТРАХОВАНЕ В БЪЛГАРИЯ
ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА ПРЕЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ОТНОШЕНИЯ
Докторант Радка Василева ….…… 480

КОНСОЛИДАЦИЯТА НА БАНКОВИЯ СЕКТОР
В БЪЛГАРИЯ КАТО ФАКТОР ЗА УСТОЙЧИВОСТ
Докторант Рая Драгоева ……..…… 488

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ДАНЪЧНИТЕ ИЗМАМИ
ПРИ ТЪРГОВИЯТА С ГОРИВА И НЕФТОПРОДУКТИ
Докторант Стефан Пешов .....……. 496

ПРОГНОЗИРАНЕ НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ -
ОТКЛОНЕНИЕ НА ФАКТИЧЕСКОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ
НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА
СПРЯМО ЗАКОНА ЗА БЮДЖЕТА НА БЪЛГАРИЯ
Докторант Юлиан Войнов .....……. 501

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, ОДИТ, СТАТИСТИКА И МАТЕМАТИКА

ЗА РОЛЯТА И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
ПРИ ДОКУМЕНТИРАНЕТО В СЧЕТОВОДСТВОТО
Проф. д-р Атанас Атанасов .....……. 511

ОСОБЕНОСТИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ
НА СТОКИТЕ В УСЛОВИЯТА COVID-19
Доц. д-р Галя Иванова – Кузманова .....……. 517

АКТУАЛНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
ПРЕД СЧЕТОВОДНАТА ПРОФЕСИЯ В КОНТЕКСТА
НА ПРОМЕНИТЕ СЛЕД БРЕКЗИТ
Доц. д-р Галина Чиприянова, Д-р Марий Стоянов .....……. 524

КЪМ НОВ ПОДХОД В ОБУЧЕНИЕТО
ПО МЕЖДУНАРОДНИ СТАНДАРТИ ЗА ФИНАНСОВО ОТЧИТАНЕ
Доц. д-р Диана Ималова, Доц. д-р Венцислав Вечев .....……. 532

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ В КОНТЕКСТА
НА ЦЕЛИТЕ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ – СТАТИСТИЧЕСКИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Красимира Славева .....……. 541

СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ЗАВИСИМОСТТА МЕЖДУ
ЦИФРОВИЗАЦИЯТА НА ИКОНОМИКАТА И ИКОНОМИЧЕСКИЯ РАСТЕЖ
Доц. д-р Маргарита Шопова, Гл. ас. д-р Евгени Овчинников,
Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов .....……..…. 549

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СПОРАЗУМЕНИЯ ЗА СВОБОДНА
ТЪРГОВИЯ С ТРЕТИ СТРАНИ И ЗНАЧЕНИЕТО ИМ ОТ ПОЗИЦИЯТА
НА МИТНИЧЕСКИЯ КОНТРОЛ В ЕС
Доц. д-р Момчил Антов .....……..…. 557

INNOVATIVE METHODS FOR ACCOUNTING EDUCATION –
EXPERIENCE AND GLOBAL LESSONS LEARNED
Assoc. Prof. Nadya Velinova-Sokolova, PhD ……..……..…..…. 564

РАЗШИРЕНИЯТ ЕЗИК ЗА БИЗНЕС ОТЧИТАНЕ (XBRL) КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ФИНАНСОВО ОТЧИТАНЕ В ДИГИТАЛНА СРЕДА

Гл. ас. д-р Борислав Боянов[1]

Резюме: *В доклада се разглеждат същността и приложното поле на XBRL-концепцията за изготвяне на финансови отчети. Извършен е кратък исторически преглед на появата и развитието на XBRL. Представена е теоретично концепцията и технологията на XBRL като език и система за дигитално бизнес отчитане. Очертани са възможностите за прилагането на XBRL в областта на финансовото отчитане, независимия финансов одит и бизнес анализа. Представени са участниците в XBRL-системата. Обобщени са ключови характеристики и особености на XBRL в областта на финансовото отчитане. В систематизиран вид са разгледани географското разпространение, доброволното и задължителното приложение на XBRL.*

Ключови думи: *XBRL формат, дигитална среда, финансови отчети*
JEL: M40, M41

THE EXTENDED BUSINESS REPORTING LANGUAGE (XBRL) AS A FINANCIAL REPORTING TOOL IN DIGITAL ENVIRONMENT

Head Assist. Prof. Borislav Boyanov, PhD

Abstract: *The nature and scope of the XBRL concept for financial reporting are examined in the paper. A brief historical overview of the emergence and development of XBRL has been made. The concept and technology of XBRL as a language and system for digital business reporting is theoretically presented. The possibilities for the implementation of XBRL in the field of financial reporting, independent financial audit and business analysis are outlined. Participants in the XBRL system are represented. Key features of XBRL in the field of financial reporting are summarized. The geographical distribution, voluntary and mandatory application of XBRL are considered in a systematic form.*

Key words: *XBRL format, digital environment, financial statements*
JEL: M40, M41

1. Въведение

Обект на изследване в настоящата разработка е разширеният език за бизнес отчитане (XBRL). Предметът на изследването е ориентиран към използването на XBRL като средство за обезпечаване на финансовата отчетност на предприятията в съвременната дигитална среда. Целта на доклада е

[1] b.boyanov@unwe.bg, УНСС - София

да се представят появата, развитието и приложението на XBRL във финансовото отчитане и на тази основа да се използват като научно-обоснован аргумент в подкрепа на тезата за необходимостта от глобалното приемане и прилагане на XBRL като дигитална система за финансово-счетоводно, нефинансово и бизнес отчитане.

От методологична гледна точка в изследването са използвани икономическия и техническия подход при изясняването на същността, характеристиките, приложението и предимствата на XBRL в областта на финансовото отчитане. Нормативният подход на изследване на регулаторната база в областта на дигиталното финансово отчитане, както и институционалният подход не са включени в настоящата разработка, тъй като са предмет на отделни и самостоятелни научни изследвания.

2. Генезис и развитие на XBRL

Разширеният език за бизнес отчитане (eXtensible Business Reporting Language, XBRL) представлява сравнително нов и съвременен инструмент, подпомагащ ефективно дигиталната трансформация на процесите на финансово отчитане на предприятията в редица държави по света. Както го описва Филип Клоедийн XBRL е една революционизираща концепция в съвременния счетоводен свят (Phillip, 2006). Актуалната дефиниция, която е приета и официално публикувана на уеб страницата на организацията XBRL International, представя XBRL като **отворен международен стандарт за дигитално бизнес отчитане, предоставящ финансова информация за състоянието, представянето и ефективността на предприятието, информация за управлението на риска, както и информация за редица други видове нефинансови и бизнес отчети.**

В по-конкретен смисъл, за счетоводни цели, XBRL се определя като компютърен език за създаване на обобщена финансово-счетоводна информация, представена по стандартизиран начин на нейните потребители, която информация е необходима за вземането на управленски, инвестиционни и регулаторни решения.

Началото на XBRL е поставено през април 1998 г., когато Чарлз Хофман, дипломиран експерт-счетоводител (Charles Hoffman, CPA) от Вашингтон, САЩ проучва възможностите на езика за програмиране XML (Extensible Markup Language) за изготвяне и представяне на финансовите отчети на предприятията в електронен вид. Той разработва модели на финансови отчети и графици за одит като използва XML и открива огромния му потенциал в областта на финансовото отчитане. Следващата стъпка е направена през август 1999 г., когато се учредява Управителният комитет (eXtensible Financial Reporting Markup Language Steering Committee) включващ Американския институт на дипломираните експерт-счетоводители и 12 международни компании. Неговата основна цел е да се осигурява дългосрочен консенсус между участниците за налагането и приемането на XBRL в

световен мащаб. От 1999 г. до наши дни XBRL организацията - **XBRL International** и създавания от нея разширен език за бизнес отчитане се развиват както в технологичен, така и в съдържателен план. По същество дейността на XBRL International се изразява в разработването и предоставянето на достъп до техническите стандарти (спецификации) на XBRL. XBRL International обединява повече от 600 членове, които включват както отделни предприятия (**индивидуални участници**), така и асоциации, представляващи интересите на отделни организации и на предприятия от съответните държави (**XBRL юрисдикции**) в отношенията им с XBRL International. Като отделна група от членове са обособени **устойчивите партньорства**, които се отнасят до организациите, които имат готовност да поемат отговорна финансова и стратегическа роля за напредъка на XBRL чрез осигуряване на подкрепа на корпоративно, техническо и образователно ниво.

Актуална и действаща и в наши дни спецификацията на продукта XBRL е версия 2.1. В нея са извършени редица изменения, допълнения и актуализации в XBRL на основата на натрупания опит. В съдържателен аспект са направени промени в двата структуроопределящи компонента - **XBRL Instances** и в **XBRL Taxonomy**, които ще бъдат разгледани и описани детайлно в настоящата разработка. През годините са извършвани изменения и допълнения на тази версия заради установени несъществени технически и печатни грешки от една страна, и от друга съществена страна - заради разработването на нови допълнителни XBRL модули. Но като цяло концепцията на XBRL, която е заложена във версия 2.1. е непроменена и функционираща понастоящем.

3. Технологията на XBRL

За да бъде обяснен XBRL, на първо място, е необходимо ясно и разбираемо да бъдат представени в най-общ план компютърните езици HTML и XML. XBRL, както и HTML, и XML се наричат маркиращи компютърни езици. Те не служат за създаване на софтуерни приложения, а се използват за форматиране и структуриране на данни в документи, както и за обяснение на значението на тези данни при използването им от компютърните системи. Или казано по друг начин, езикът за маркиране добавя т.нар. „тагове“ (маркери или етикети) към отделните елементи от структурираните данни в даден документ. Тези тагове са два вида:

Първо, HTML тагове, които указват как трябва да се формират данните и да бъдат представени на потребителя. Намира приложение при представянето на уеб страници.

Второ, XML тагове, които добавят метаданни (информация за самите данни) към документа и посочват значението и функцията на даден елемент от документа. XML позволява на потребителите да дефинират сами тагове. Когато потребителят създава XML документи, той е необходимо да дефи-

нира тагове, следвайки определени правила, за да се гарантира, че компютърното приложение ще ги разпознава правилно и ще проверява XML документа.

От своя страна, **XBRL** представлява маркиращ език, базиран на XML, който има специализирано приложение в областта на финансовото отчитане. XBRL може да се определи като стандартизиран дигитален инструмент, който изготвя, представя, публикува, извлича и обменя финансова и нефинансова информация от отчетите на предприятията.

Функционалностите които предоставя XBRL позволяват на всяко предприятие да се възползва от „разширяемостта“, която предоставя като стандарт XBRL. Тя позволява да се създават и разпределят по различен начин маркерите или таговете, така че да се удовлетворят специфични изисквания и нужди на потребителите на информацията. В същото време разширяемостта не може да доведе до загуба на данни. Напротив, финансовата и нефинансовата информация са добре защитени от унищожаване от техническа гледна точка и същевременно с помощта на съществуващите интерактивни тагове (Yoon & Ciganek, 2011) е възможно да се използват едновременно от различни потребители, в различни аспекти и то без да се нарушават целостта и достоверността на информацията.

Както беше посочено по-горе, от техническа гледна точка в основата на XBRL като компютърен език е залегнала и се прилага **XBRL Спецификация версия 2.1.** (първоначално публикувана през 2003 г.). Чрез нея се дефинират общоприетата Рамка и градивните елементи на XBRL: образци на документи (XBRL Instances) и таксономии (XBRL Taxonomies).

XBRL рамката дефинира правилата, реда и зависимостите при които даден „факт“, който се намира в градивния блок от образци на документи следва да бъде стойностно признат и да комуникира със строго дефинирана „концепция“ за отчитане от градивния блок на таксономиите. Оттук следва логическия извод, че градивният блок от образци на документи (XBRL Instances) съдържа фактите, които са обект на отчитане, докато градивният блок на таксономиите (XBRL Taxonomies) включва определенията и точното съдържание на концепциите[2] чрез които надеждно и ефективно се намират, извличат и тълкуват тези факти.

Таксономията от теоретична гледна точка представлява наука за класификацията. Класификационните схеми или модели се формулират и създават в зависимост от поставените цели. В настоящия контекст, целта на разработването на XBRL таксономията е да се създаде класификационна схема на информацията (Vasal & Srivastava, 2002), създавана в/от дейността на предприятията, която да се използва за създаването на една широкообхватна

[2] В условията на XBRL под „концепция“ следва да се разбира конкретен отчетен термин. Всеки термин се състои от конкретно наименование и тип. Типът определя характеристиките на данните (числа, букви, символи), които са допустими и разрешени за фактите, които се измерват и регистрират от съответната концепция.

бизнес отчетност, необходима както на вътрешните, така и на външните потребители на информация. През целия период на своето съществуване XBRL неизменно се развива в контекста на правилото, че потребителите се нуждаят да разберат бизнес информацията (Маринова & Атанасов, 2012).

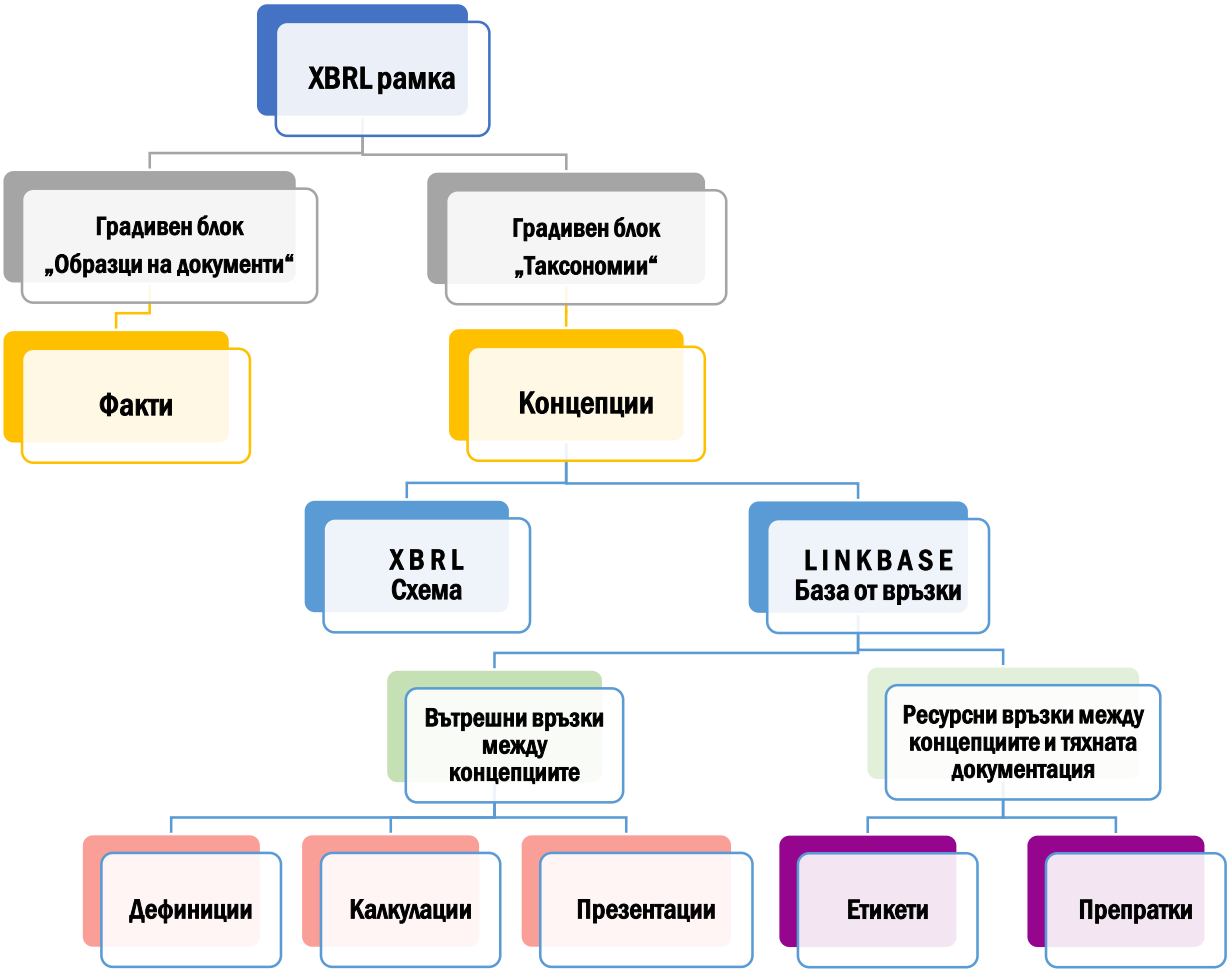

Фигура 1. Структура на XBRL-рамката

В по-тесен аспект, на ниво XBRL спецификация, таксономията се състои от XML Schema и Linkbase. XML Schema е известна още като Taxonomy Schema и описва структурата на самия XML документ. Нейната основна цел е да предостави и да опише дефинициите на отделните градивни блокове на XML документа, а именно:

☑ елементите и атрибутите, които могат да се съдържат в даден документ;

☑ броят и подредеността на дъщерните елементи в даден документ;

☑ типовете данни на всеки един елемент и атрибут от документа;

☑ стойностите по подразбиране и/или фиксираните стойности за елементите и атрибутите в документа.

Linkbase от своя страна представлява базата от разширени връзки в дадена таксономия, която допълва и обяснява значението на всяка концепция (значението на всеки отчетен термин), а също така дефинира взаимоотношенията между термините (т.нар. дефиниции, презентации и калкулации) и взаимоотношенията между всеки един термин и съпътстващата го документация (т.нар. етикети и препратки).

Образците на документи (Instance documents) се състоят от т.нар. факти, които съдържат действителните стойности на дефинираните в таксономията отчетни термини. Освен конкретната стойност на даден факт, всеки образец на документ предоставя и описателна информация, която е необходимо за осигуряване на правилното разбиране и тълкуване на стойността на дадения факт. XBRL позволява един образец на документ да се поддържа от една или няколко таксономии. Също така и таксономиите могат да бъдат взаимосвързани, разширявани и модифицирани по различни начини. Съвкупността от свързани таксономии е прието да се нарича „Откриваем набор от таксономии“ (Discoverable Taxonomy Set, DTS). Например, откриваем набор от таксономии представлява „Финансовото отчитане на търговските и промишлени компании, прилагащи US GAAP“, тъй като съдържа общоприети счетоводни принципи които са взаимосвързани и приложими от търговските и промишлени компании в САЩ (XBRL, 2013). Съществуването на DTS в посочения икономически сектор позволява на предприятията да обменят помежду си финансово-счетоводна информация, финансови, нефинансови и бизнес отчети чрез използваните от тях XBRL-съвместими софтуерни приложения.

4. Ключови характеристики и особености на XBRL в областта на финансовото отчитане

Една от основните цели на XBRL е да превърне финансовото отчитане в точно и ефективно за всички заинтересовани страни. Затова често в теорията и практиката XBRL стандартът се нарича „бар кодът в отчетността“. Дигиталното финансово отчитане позволява уникални тагове (маркери) за всяко предприятие да бъдат обвързани с определени отчетни факти като по този начин се осигуряват възможности на:

☑ съставителите на финансовите отчети и ръководителите на предприятията да разполагат с абсолютната увереност, че информацията във финансовите им отчети е висококачествена, точна и прецизна, и на теория е пълноценна за потребителите при вземането на правилни и целесъобразни решения;

☑ потребителите да използват финансово-счетоводната и бизнес информация по начини, които най-добре отговорят на техните нужди и изисквания, включително чрез използването на различни визуални стилове на отчетите, различни езици и отчетни валути;

☑ потребителите да тестват и проверяват отчетите чрез използването на цялостен набор от логически, финансови, счетоводни и общи бизнес правила с цел откриване и елиминиране на евентуални грешки;

☑ потребителите да бъдат уверени, че предоставените им отчетни данни съответстват на набора от предварително определени дефиниции и правила за създаването на тази счетоводна или друга търговска и корпоративна информация.

Изчерпателните дефиниции, точните и уникалните тагове позволяват изготвянето, валидирането, публикуването, трансферирането, потреблението и анализът на финансова, счетоводна и бизнес информация от всякакъв вид. Съществено предимство на XBRL отчетите е, че обобщената информация, която се съдържа в тях е напълно взаимозаменяема между различните информационни системи на отделни предприятия. Единственото условие обаче е специализираните софтуери на предприятията да бъдат XBRL-съвместими. Това предимство на XBRL осигурява съществени ползи като създава условия за свободен обмен на информация в цяла отчетна верига от предприятия.

В специализирана счетоводна и бизнес литература са изведени и обобщени цял набор от характеристики на XBRL. Сред значимите белези и особености на XBRL категорично могат да се отнесат:

☑ **Изчистени и ясни дефиниции** – с помощта на градивния блок на таксономиите, XBRL позволява създаването на надеждни и достоверни дефиниции на отчетните термини, които могат да се прилагат многократно в процеса на финансово и бизнес отчитане. XBRL не ограничава своите потребители с видовете информация, която да дефинират, тъй като това е език, който може да се използва и разширява според нуждите на индивидуалните му ползватели. Същевременно тази „разширяемост“ в определени граници е изяснена и утвърдена като изисквания и норми, утвърдени от различните регулаторни и стандартизиращи органи на национално и наднационално ниво.

☑ **Проверимост на правилата от страна на предприятията** – XBRL позволява на потребителите да създадат правила и дефиниции, които могат да бъдат проверени и отчетени реално. Тези правила могат да бъдат логически и/или математически и да се използват успешно в следните насоки: откриване на информация с лошо качество или такава, която съдържа в себе си технически и системни грешки и недопускането ѝ до крайните потребители; откриване на съмнителна или неточна информация и нейното своевременно проследяване и коригиране; автоматично генериране на финансови съотношения и ключови бизнес показатели, добавящи стойност за предприятието;

☑ **Многоезична техническа поддръжка** – XBRL позволява таксономиите да бъдат подготвени и описани на толкова езици, колкото са необходими за потребителите. Отчетните термини и дефиниции е възможно да

бъдат добавяни от потребителите на съответните езици, които използват. Следователно технически е възможно един и същи набор от финансови отчети да се генерира едновременно на няколко езика, което например е голямо предимство за мултинационалните корпорации.

5. Участници в системата за дигитално финансово отчитане

Новите дигитални технологии се разработват в отговор на идентифицираните и дългосрочно установилите се във времето комуникационни затруднения и бариери между съставителите и потребителите на финансовите отчети. Дигиталното финансово отчитане се появи именно заради необходимостта от подобряването на комуникацията между участниците в процеса на бизнес отчитане и елиминирането на информационната асиметрия между тях. Едно от реално работещите и разпростиращи се в международен план дигитално решение е XBRL. Концепцията, която е залегнала в недрата на XBRL го превръща в един от най-успешните, потребителски ориентирани инструменти или подходи за поставянето на счетоводството и финансовата отчетност на предприятията на „релсите на дигитализацията“.

XBRL като стандарт и като система за създаване на финансова, нефинансова и обща бизнес информация е ориентиран да удовлетворява широк кръг от потребители, които спрямо границите и възможностите за въздействие от страна на предприятието могат да се дефинират в две групи, а именно:

☑ вътрешна потребителска група (вътрешни участници) – към тази група от потребители се причисляват ръководството на предприятието, счетоводните кадри, вътрешните финансови контрольори, работниците и служителите на предприятието като цяло;

☑ външна потребителска група (външни участници) – обхваща софтуерните разработчици, външните независими одитори, регулаторните органи и Централните банки, стандартизиращите органи (професионални организации), настоящите и потенциалните инвеститори (акционери), кредиторите, бизнес партньорите, независимите финансови анализатори, образователните и академичните среди, както и всички други заинтересовани лица.

6. Приложение на XBRL в счетоводството, финансовото отчитане, финансовия одит и анализа на финансовите отчети на предприятията

Както беше подчертано, публикуването и обмяната на информацията от XBRL дигиталните отчети е драстично улеснено и оптимизирано с помощта на използваните тагове (маркери), които предоставят възможности за трансфер в реално време на данни между различни софтуерни приложения, независимо от софтуерните формати и компютърните платформи. В областта на счетоводната отчетност, XBRL е ценен дигитален инструмент,

който облекчава и улеснява съществено процесът на изготвяне на финансови отчети. Оперативната счетоводна работа на етапите на годишно счетоводно приключване и съставяне на финансовите отчети се съкращава многократно, тъй като XBRL изисква и същевременно предоставя възможността счетоводната информация да бъде въведена в софтуерното приложение само веднъж. Оттук произлиза и още едно предимство и полза за счетоводни кадри – минимизиране на рисковете от допускане на счетоводни грешки от технически характер.

Счетоводната, финансовата и нефинансовата информация, съдържащи се в XBRL отчетите, може да бъде надеждно и автоматично извлечена чрез приложения за финансови анализи, поддържащи XBRL. Тази автоматизация позволява да се повиши ефективността и ефикасността на **финансовия анализ** и спомага за вземането на адекватни и целесъобразни икономически решения от ръководството, инвеститорите и кредиторите на предприятията. И в същото време независимите финансови анализатори разполагат с „гаранции“, че обобщената информация, която използват като ресурс за анализ и взимане на целесъобразни решения е вярна, точна, достоверна, уместна, надеждна, сравнима и съпоставима.

От позициите на дипломираните експерт-счетоводители, независимия финансов одит на финансовите отчети на предприятията, изготвени чрез XBRL също притежава своите особености. Качественият финансов одит на финансовите отчети обикновено е свързан с влагане на повече време и разходи за труд на одиторите, и въпреки това съществуват и рискове от допускане на грешки (дори и минимални). XBRL представлява едно от най-значимите съвременни решения за постигане на ефикасен финансов одит, но независимо от това емпиричните изследвания все още показват, че сред одиторите не е достатъчно популярен и съответно степента на познанията на одиторите в областта на XBRL са ограничени и са на ниско ниво. Практически XBRL въздейства позитивно върху стандартната одиторска работа като оптимизира редица трудоемките и времеемки тестове. Ограниченото приложение на XBRL в одиторската работа поставя и редица въпроси относно прилагането на презумпцията за вярно и честно представяне, изразяването на мнение и увереност относно дигитално създадените и одитираните данни, необходимостта от въвеждане на допълнителни процедури и отпадането на част от съществуващите процедури, промени в преценките за същественост, възприемане на XBRL като елемент на вътрешния финансов контрол върху счетоводството и финансовата отчетност, създаване на нов одиторски ангажимент по отношение на XBRL и други.

По отношение на независимия финансов одит като цяло е установено емпирично (Shan & Troshani, 2014), че XBRL редуцира разходите на предприятията за одиторски услуги, значително повишава достоверността и на-

дността на финансовите отчети, създава условия за превръщането на финансовия одит в текущ и непрекъснат процес, осъществяван непосредствено след процеса на текущо счетоводно отчитане.

7. Заключение

XBRL е съвременен дигитален инструмент във финансовото и бизнес отчитане на предприятията, който заменя хартиените носители на финансовите отчети с дигитални финансови отчети. Освен променената форма на отчетите, XBRL предизвика позитивни промени в геометрична прогресия по отношение на точността, ефективността, сигурността и полезността на информацията, съдържаща се в корпоративните отчети. Бъдещите тенденции са XBRL да се прилага много по-широко в дейността на счетоводителите, вътрешните и външните одитори, финансовите анализатори, ръководителите на предприятията и да се налага нормативно като задължителен стандарт от определени категории предприятия.

Използвани източници

Маринова, Р., Атанасов, А. (2012). Приложението на новия формат за електронна отчетност XBRL като предпоставка за устойчиво развитие, *Управление и устойчиво развитие*, С., 2012.

Extensible Business Reporting Language (XBRL) 2.0 Specification, 2001, http://www.xbrl.org/tr/2001/xbrl-2001-12-14.doc

Extensible Business Reporting Language (XBRL) 2.1. Recommendation 31 December 2003 with errata corrections to 20 February 2013, <http://www.xbrl.org/Specification/XBRL-2.1/ REC-2003-12-31/XBRL-2.1-REC-2003-12-31+corrected-errata-2013-02-20.html>

Phillip, K. (2006). XBRL: Origins, implementation and acceptance, *RIT Scholar Works*, http://scholarworks.rit.edu/article/1626

Yoon, H., Zo, H., Ciganek, A. (2011). Does XBRL adoption reduce information asymmetry? *Journal of Business Research*, Vol. 64, 157–163.

Yuan George Shan, Indrit Troshani (2014). Does XBRL Benefit Financial Statement Auditing? *Journal of Computer Information Systems*, 2014, 18.

Vasal, V., Srivastava, R. (2002). eXtensible Business Reporting Language (XBRL) – The Digital Language of Business: An Indian Perspective, *Indian Accounting Review*, Vol. 6, No. 1, 14.

XBRL, What is the History of XBRL? http://xbrleducation.com/edu/history.htm, информацията е извлечена на 09.09.2021 г.